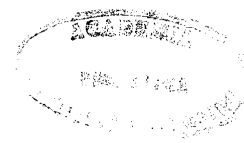
ION GHICA

OPERE
IV

Ediție îngrijită,
studiu introductiv,
note și comentarii,
glosar și bibliografie
de
ION ROMAN

SCRIITORI ROMÂNI

EDITURA MINERVA
București, 1985

mergînd după aceea la Palermo, a primit toate hîrtiile rămase de la Nicolae; a venit cu dînsele și le-a dus la țară fără să le caute. D-l N. Ionescu, mergînd mai tîrziu la Palermo, a găsit testamentul prin care Nicolae Bălcescu lăsa d-lui Ion Ghica toate hîrtiile sale. D-l A. Odobescu a căutat hîrtiile rămase de la Bălcescu, a ales din ele pe cele cari cuprind *Istoria lui Mihai Viteazul* și din ele a făcut frumoasa edițiune publicată de Academie. O fiică a fratelui lui Bălcescu este soția d-lui N. Mandrea, consilier la Înalta Curte de Casațiune. D-l Mandrea a găsit la Bălcești celelalte hîrtii ale lui N. Bălcescu și a promis că le va da pe toate Academiei. D-l Ghica aduce la cunoștința Academiei acest prețios dar ce i se va face de d-l Mandrea.

Academia primește cu unanimitate.

PREȚIOASELE

Comedie într-un act

Tradusă de la
Molière
de
d. I. D. Ghica

PERSOANELE

LA GRANGE
DE CROISY
CORGIBU, țăran, tatăl Madelonei și unchiu Catii
MADELONA } prețioase
CATI
MAROTTA, slujnica prețioaselor
ALMANZOR, sluga prețioaselor
MARCHEZU MASCARILIE, sluga lui La Grange
VICONTELE DE IODELET, sluga lui De Croisy
LUCILIA } vecine lui Corgibu
CELIMENA
LĂUTARI

ȘENA I

LA GRANGE, DE CROISY

DE CROISY

Domnule La Grange...

LA GRANGE

Ce?

DE CROISY

Ia uită-te la mine făr-a rîde.

LA GRANGE

Ei bine, iaca *(să uită la DE CROISY.)*

DE CROISY

Ce zici de vizita noastră? Ți-a plăcut?

LA GRANGE

La părerea dumitale trebuie să ne placă!

DE CROISY

Adică drept să-ți spui, nu prea.

LA GRANGE

Cît pentru mine, să știi că sînt prea supărat; spune-mi de s-a mai pomenit două chirațițe de județ să facă atîtea nazuri? și doi oameni mai rău priimiți decît noi? D-abia

ne-a zis să șădem. De cînd sîntem, am mai văzut atîtea șoapte, atîtea căscături, să se tot frece la ochi și să-ntrebe d-atîtea ori cîte ceasuri sînt? Au mai răspuns decît da și nu, la cîte le-am întrebat? Și poci zice că daca eram ăi mai ticăloși oameni din lume n-ar fi putut să ne trateze mai rău.

DE CROISY

Mi se pare c-ai luat-o cam cu dinadinsu.

LA GRANGE

Vezi bine că cu dinadinsu, și astfel încît o să-mi răzbun de această obrăznicie. Știu eu pricina dăsprețuirii: fumurile și fantasiile n-au molefsit numai Parisu, ci s-au împrăștiat și pîn județe; jupînesele noastre nu s-au lăsat mai jos. Las' că văz eu ce trebuie să fie cineva bine priimit de ele; și zău, de nu le-om face una să-și muște buzele și să-nvețe a cunoaște lumea mai bine.

DE CROISY

În ce chip?

LA GRANGE

Am un fecior, Mascarilie, care trece de om cu duh; pentru c-acu nimic nu e mai ieftin decît duhu. E un om ciudat; i-a intrat în cap că poate să treacă de om mare; se socotește galant și poet, își bate joc de celelalte slugi și le zice mojici.

DE CROISY

Ei, și ce-a ieșit d-acolo?

LA GRANGE

Ce-a ieșit d-acolo? Trebuie... Dar mai întîi să ieșim d-aici.

ȘENA II

CORGIBU, LA GRANGE, DE CROISY

CORGIBU

Ei, ați văzut pe fie-mea și pe nepoată-mea? Treaba merge bine? Iese ceva din vizită?

LA GRANGE

Asta poți dumneata s-o afli mai bine de la ele decît de la noi. Noi îți mulțumim de bunătate și sîntem sluga dumitale.

DE CROISY

Cu plecăciune. *(Ies.)*

CORGIBU

(singur)

Ei, sărac! Prea ieșiră nemulțumiți. De ce s-or fi supărat? Trebuie să aflu pricina. Ei, n-auzi!

ȘENA III

CORGIBU, MAROTTA

MAROTTA

Ce poftești, domnule?

CORGIBU

Unde sînt fetele?

MAROTTA

Sus, la dumnealor.

CORGIBU

Ce fac?

MAROTTA

Pomadă d-aia pentru buze.

CORGIBU

Ce dracu! Atîta pomadă! Zi-le să se dea jos.

ŞENA IV

CORGIBU

(singur)

Dezmeticile astea au de gînd să mă stingă cu pomada lor. Nu mai văz decît albuşuri de ou şi o mie de alte secături care nici nu cunosc. A stricat de cînd sîntem aici cel puţin osînza de la doisprece rîmători şi zău că patru slugi s-ar putea hrăni prea bine din picioare de miel în toate zilele.

ŞENA V

MADELONA, CATI, CORGIBU

CORGIBU

Ce, mă rog, muriţi daca n-eţi face atîta cheltuială ca să vă ungeţi botu? Ia spuneţe-mi ce-aţi făcut domnilor ălora de i-am văzut ieşind aşa de răci? Nu v-am spus să-i priimiţi ca pe nişte oameni după care voi să vă dau?

MADELONA

Şi cum vrei, taică, să stimăm purtarea acestor oameni nemiruiţi?!

CATI

Cum socoteşti, domnule, c-o fată cu niţică judecată poate să se potrivească cu asfel de nerozi?

CORGIBU

Şi ce vrei să zici?

MADELONA

O, ce oameni galanţi! Să înceapă vorba de la căsătorie!

CORGIBU

Ei! Şi de unde vreai să-nceapă? De la ţiitorie? Nu e aşa că asta este o purtare de care să vă făliţi amîndouă cu mine

împreună? Este mai mare datorie decît asta? Şi sfînta legătură ce doresc ei nu e un semn de cinstea cugetărilor lor?

MADELONA

I! Taică, vorbeşti mai rău decît un ţaran; da dă-te-ncolo, că-mi e ruşine să te-auz zicînd asfel de vorbe, trebuie să te mai dăşchizi şi dumneata.

CORGIBU

Nu-mi spune mie d-alea. Eu îţi zic că căsătoria este un lucru sfînt şi că un om de treabă d-acolo trebuie să-nceapă.

MADELONA

O, Doamne, taică! De ţi-ar fi sămănat toată lumea, romanţurile s-ar fi isprăvit numaidecît! Ce frumuseţe ar fi fost, de se însura Chiru cu Mandana, şi Clelia lua dintîiaşi dată pe Aronce şi Arghir pe Elena [1].

CORGIBU

Ei! Îmi vine s-o strîng de gît.

MADELONA

Spuie-ţi şi vară-mea daca căsătoria nu trebuie să vie după celelalte întîmplări. Mai întîi că un amorez ca să fie plăcut trebuie să ştie să-şi debite sentimentele cele frumoase, să s-arate dulce, tînăr şi pătimaş. Apoi, pe persoana pe care o îndrăgeşte s-o vază la biserică sau la plimbare, ori la vreo adunare publică, sau din întîmplare mergînd la dînsa cu o rudă sau cu un prieten; şi să iasă d-acolo uimit şi melancolic. Cîtăva vreme îşi ascunde patima către ceea ce iubeşte; cu toate acestea, îi face vizite şi din cînd în cînd îi aruncă cîte o vorbă galantă care-i dă să priceapă ceva. Ziua declaraţiei soseşte în sfîrşit, care după obicei trebuie să se facă în aleea unei grădini, cînd se mai îndepărtează adunarea; după declaraţie, vine o mînie, care să vede în roşaţa obrazului nostru şi care îl goneşte dinainte-ne pentru cîtăva vreme. După aceea găseşte mijloc a ne mai întîlni, a ne obicinui pe nesimţite cu povestirea patimii lui şi a dobîndi de la noi acel jurămînt ce ni să pare atît de greu. După acestea vin întîmplările, rivalii cari să pun cu pieptu să strice

o treabă mai isprăvită, goanele părinților, plîngerile, dăsnădăjduirile și celelalte. Așa să fac lucrurile după modă și crede-mă că astea sînt niște regule de la care un galant niciodată nu s-abate. Dar să-ți pomenească din chiar senin de căsătorie, să facă amoru numai prin foaia de zestre și să ia romanțu de la coadă, să-ți spui drept, taică, nu e decît o negustorie; și m-apucă capu cînd mi-aduc aminte de ei.

CORGIBU

Dumnezeu să-ți aleagă, fata mea! Astea e un stil înalt și mai nimic n-am priceput.

CATI

Dreptu lui Dumnezeu, unchiule, vară-mea spune rînduiala lucrurilor. Să priimească cineva niște oameni care n-au nici o idee de galanterie! Eu pui prinsoare că ei n-au văzut niciodată carta de Tandru și că bileturi dulci, bileturi galante și frumoase, versurile sînt niște țări necunoscute pentru ei. Nu vezi că asta să cunoaște în obrazu-le și ei n-au nicidecum aerul acela de curtezani? Să vie la vizită de demoazele cu pălărie fără pene, cu capu ciufulit și cu haine care n-avea panglice nici d-o para! De amor sînt aștia! Ce oameni nedichisiți și ce vorbă seacă la ei! Nu sînt de suferit. Ba și alta, am băgat de seamă că manișcile lor nu era de la marșandă, și pantalonii pînă la genuche ca niște saci.

CORGIBU

Îmi vine să crez c-a-nnebunit amîndoă, că zeu de-nțeleg ceva din cîte vorbiră. — Cati și tu, Madelono...

MADELONA

Fă bine, taică, dă te dăzbară de numele astea barbare și ne zi altfel.

CORGIBU

Ce, numele astea barbare nu sînt numele voastre din botez?

MADELONA

O, Doamne, ce prost ești! Eu mă tot mir cum ai putut să faci o fată atît de cu duh ca mine. Dac-a mai vorbit cineva vreodată în stil înalt cu Cati și cu Madelona? Și n-ai putea zice că numai un nume din astea este în stare să strice cel mai frumos romanț.

CATI

Este prea adevărat, unchiule, că o ureche delicată se supără de sunetul acestor vorbe și numele de Polixeni ce-și alese vară-mea și de Aminta ce mi-am dat eu au o dulceață care trebuie s-o simți[2].

CORGIBU

Să vă spui? N-aveți decît un nume; și nu voi s-aveți altele decît p-ale care vi le-au dat nașii cînd v-au botezat. Cît pentru domnii de care vorbirăm, le cunosc familia și averea și voi să hotărîți a-i lua de bărbați. Nu mai poci să vă țin în spinare-mi; fetile sînt niște pietre în casa omului și mai ales la un om de vîrsta mea.

CATI

Cît pentru mine, poci să-ți zic că un asfel de măritiș mi să pare un lucru prea supărător. Cum poate cineva să vază în ochi un om gol... despuiat... de orice cunoștință?

MADELONA

Lasă-ne să mai răsuflăm în lumea mare a Parisului unde d-abia am sosit. Lasă-ne să urzim romanțu în ticnă și nu-i grăbi așa sfîrșitul.

CORGIBU

S-a hotărît, nu mai sînt la-ndoială *(tare)*. V-am mai spus odată că eu nu-nțeleg nimic din toate secăturile astea; voi să fiu stăpîn desăvîrșit și ca să isprăvim vorba, ori vă măritați amîndouă curînd, ori că, zău, vă trimiț la mănăstire, iaca m-am jurat. *(Iese.)*

ŞENA VI

CATI, MADELONA

CATI

O, Doamne! Dragă verişoară ce prost e tată-to! Ce cap gros şi ce-ntuneric în sufletul lui!

MADELONA

Ah! iubita mea! Sînt uimită: nu poate să-mi între-n cap că eu sînt fata lui, şi sînt încredinţată c-o întîmplare o să-mi dea de faţă o naştere mai strălucită.

CATI

Crez că sînt toate semnele din lume, dar eu unde mă văz aşa...

ŞENA VII

CATI, MADELONA, MAROTTA

MAROTTA

O slugă-ntreabă daca sînteţi acasă şi zice că stăpînă-său va să vie [să] vă vază.

MADELONA

Învaţă-te, neroado, a nu te mai înfăţişa ca la ţară, zi: iată un lacheu care-ntreabă daca sînteţi în comoditate d-a fi văzute.

MAROTTA

Cuconiţă! Nu ştiu latineşte, că n-am învăţat ca dumneavoastră filolofia.

MADELONA

Obraznica! Nu e de suferit! Şi cine e stăpînul lacheului?

MAROTTA

Mi-a spus că este marchizu de Mascarilie.

MADELONA

Ah! verişoară, un marchiz! un marchiz! Da, du-te mai curînd dă-i spune că poate să ne vază. (MAROTTA *iese.*) Negreşit că este vreunu din duhurile ale frumoase care a auzit vorbind de noi.

CATI

Negreşit. (MAROTTA *intră.*)

MADELONA

(frecîndu-şi mîinile, dregîndu-se la cap, uitîndu-se împrejur şi alergînd pîn casă)

Să-i priimim mai bine în sala de jos decît în odaia noastră. Încai să ne dregem la cap şi să ne sprijinim numele ce ne-am dat. Curînd, curînd. Adu-ne sfetnicul graţiilor.

MAROTTA

Zău, nu ştiu ce lighioaie e aia; vorbiţi creştineşte, daca vreţi să vă-nţeleg.

CATI

Oglinda, neroado, da bagă de seamă să nu cumva să te uiţi într-însa şi să-i mînzăşti lumina cu chipul tău ăl bădăran.

ŞENA VIII

MASCARILIE, doi PURTĂTORI

MASCARILIE

N-auzi, purtător... Ei, ei, ei, ei, ei. Cum văz, blestemaţii ăştia au de gînd să mă strivească de ziduri.

UN PURTĂTOR

Vezi bine, nu vezi ce strimtă e uşa şi dumneata ai vrut să intrăm înlăuntru.

MASCARILIE

Dar cum! Voi vreați pesemne, ticăloșilor, să expun învoaltele-mi pene în voia timpului ploios și să-mi rămînă pantofii tipăriți în noroi? Ai, duce-vă-ți.

AL DOILEA PURTĂTOR

Dar, domnule, plătește-ne.

MASCARILIE

Ai?

[AL] II -[LEA] PURTĂTOR

Domnule, zicem că să faci bine să ne plătești.

MASCARILIE

(dîndu-i o palmă)

Cum îndrăznești, blestematule, să ceri parale de la un boier mare ca mine!?

[AL] II[-LEA] PURTĂTOR

Așa se plătește la săraci? Și boieria dumitale ne dă nouă de mîncare?

MASCARILIE

Așteaptă, vă voi învăța eu pe voi, blestemaților.

I[-ul] PURTĂTOR

(luînd biciul)

Ei, n-auzi, plătește-ne degrabă.

MASCARILIE

Ce?

I[-ul] PURTĂTOR

Îți zic că voi să-mi dai bani acuș.

MASCARILIE

Asta mai e de-nțeles; poate cineva să vorbească cu el.

I[-ul] PURTĂTOR

Ei, degrabă.

MASCARILIE

Da; tu vorbești cum să cade; dar ălălalt este un mișăl, nu știe ce vorbește. Na, te mulțumești?

I[-ul] PURTĂTOR

Nu, nu mă mulțumesc; ai dat tovarășului o palmă, și... *(ridicînd biciu.)*

MASCARILIE

Încet, ia și pentru palmă. Eu sînt bun și galanton cînd o ști cineva cum să mă ia; duce-vă-ți și veniți mai pe urmă să mă luați ca să merg la curte, să beau ceai.

ȘENA IX

MAROTTA, MASCARILIE

MAROTTA

Domnule, coconițele vin acu.

MASCARILIE

Mă rog, să nu se grăbească, că eu poci aștepta.

MAROTTA

Iacătă-le.

ȘENA X

MADELONA, CATI, MASCARILIE, ALMANZOR

MASCARILIE

(după un compliment)

Coconițelor, negreșit că obrăznicia mea v-aduce mare mirare, dar reputația dumneavoastră m-a făcut să calc preste hotarăle cuviinții și meritu mă stăpînește atît, încît alerg după dînsu pretutindeni.

MADELONA

Daca dumneata umbli după merit, în zadar îl cauţi în ţara noastră.

CATI

Ca să vezi în casa noastră meritul, trebuie să-l fi adus dumneata.

MASCARILIE

Văz, doamnelor, că nu vi s-a dus numele în zadar şi că o să lăsaţi după uşă pe cele mai galante dame din Paris.

MADELONA

Bunătatea dumitale noi n-o luăm nicidecum asupră-ne.

CATI

Soro, zi să dea scaune.

MADELONA

Ei, Almanzor!

ALMANZOR

Auz, coconiţă.

MADELONA

Înlesneşte-ne degrabă comodităţile vorbirii.

MASCARILIE

Voi să ştiu mai întîi, poci fi aici fără frică?

(ALMANZOR *iese.*)

CATI

Dar de cine ţi-e frică?

MASCARILIE

De vreun fur de inimi, de vreo înjunghetură a nevinovăţiii mele, că văz aici două perechi de ochi care îmi prevestesc toate nenorocirile şi arăt a fi nişte copii vicleni.

MADELONA

Iubită verişoară, asta este haracterul cel vesel.

CATI

Văz că este un Amilcar [3].

MADELONA

Nu-ţi fie frică de nimic; ochii noştri n-au nici un gînd rău; şi inima dumitale poate dormi în odihnă fără a se teme.

CATI

Dar aşa să trăieşti, domnule, fii bun cu acest jăţ care-ţi întinde braţele de un sfert de ceas; mulţumeşte-i puţintel pofta ce are de a te îmbrăţişa.

MASCARILIE

(după ce s-a pieptănat şi şi-a dres zulufii)

Ei, coconiţelor, cum vi se pare Parisu?

MADELONA

Ah, cum să ni se pară? Ar trebui să fie cineva andipod al rezonului, ca să nu mărturisească că Parisu este cămara minunelor, centru gustului, al luxului şi al galanteriei.

MASCARILIE

Puţintel cam noroi, dar avem fiacările.

MADELONA

Este prea adevărat că fiacărul este o pavăză minunată împotriva noroiului ş-a vremii rele.

MASCARILIE

Priimiţi multe vizite? Cine vine p-aici?

MADELONA

Aşa! Nu sîntem încă cunoscute, dar o să fim după cum văz, şi avem o prietenă care ne-a făgăduit să ne aducă pe toţi tinerii cei mai galanţi şi învăţaţi.

MASCARILIE

Eu aș putea să vă slujesc la asta mai bine decît oricare altul, că toți vine la mine; d-abia deschiz ochii, și cămara mi-e plină de ei.

MADELONA

Ah, Doamne! Făcîndu-ne astă bunătate, ar fi cea mai mare îndatorire pentru noi, căci ca să fie cineva de lumea mare, trebuie să aibă cunoștința tuturor coconașilor ăstora. Ei îți dau nume mare în Paris; și știi că numai bine să te ai cu dînșii, îndată ți să duce numele de învățată, măcar să fii a mai neroadă. Dar despre mine, în particular, mă interesez, pentru că socotesc că este singurul mijloc de a afla cineva o mie de lucruri care sînt de neapărată trebuință a le ști și care sînt, să-ți spui drept, mustu duhului. De la ei află cineva noutățile galante, frumoasele comerciuri de versuri și de proză. Știe vremea în care cutare a compus a mai frumoasă bucată din lume asupra cutărui lucru; cutare a făcut vorbe la cutare cîntec; cela a făcut un madrigal asupra unui bal, celălalt a compus stanții asupra cutării necredințe; domnu cutare a scris un sicsan aseară demoazelii cutăria, la care dumneaei i-a trimis răspuns azi-dimineață pe la opt ceasuri; un cutare autor are de gînd să scrie cutare lucru; celălalt este la a treilea parte a romanțului; cestălalt își tipărește scrierile. Zău, astea sînt niște lucruri care trebuie să le știe cineva în adunări, că de nu le-o ști, tot duhu nu-i plătește nimic.

CATI

Socotesc în adevăr că e lucru de rîs una care să socotește cu duh și să nu știe pînă și pă cel mai mic catren care să face în toate zilele; și cît pentru mine, mi-ar plesni obrazu de rușine dac-ar veni cineva să mă-ntrebe de un lucru nou, și eu n-aș ști să-i dau răspuns.

MASCARILIE

În adevăr, rușinos lucru să nu știe cineva el mai întîi ceea ce se face; dar fiți odihnite, c-o să întocmesc aici la dumneavoastră o academie de oamenii cei mai cu duh; și vă făgăduiesc că n-o să facă un căpătiaș de vers făr' a-l

ști dumneavoastră ale dîntîi pe dînafară. Cît pentru mine, așa cum mă vezi, mă cam bizuiesc și eu nițel, cînd voi; ș-o să vedeți mișunînd pîn Paris o grămadă de secături de mine: am vro două sute de cîntece, vreo trei sute de sonete, patru sute de epigrame și peste o mie de madrigale, făr-a socoti enigmele și portreturile. Astea, îți spui, sînt făcute tot de mine.

MADELONA

Să-ți spui drept, mă-nnebunesc după portreturi; nimic nu mi să pare așa de galant.

MASCARILIE

A! portreturile sînt anevoie și cer un duh adînc; o să vedeți portreturi d-ale mele care n-o să vi să pară urîte.

CATI

Eu iubesc mai cu deosebire enigmele.

MASCARILIE

Ele deschid duhul; am mai făcut ș-azi dimineață patru; o să vi le dau să le citiți.

MADELONA

Madrigalile sînt plăcute daca sînt bine întoarse.

MASCARILIE

Pentru asta eu am un talent care-mi este particular; acu mă muncesc să pui în madrigale toată istoria romană.

MADELONA

Ah, negreșit că trebuie să fie un lucru de minune! Să-mi oprești cel puțin un examplar de l-ei tipări.

MASCARILIE

Vă făgăduiesc la fiteșcare cîte unu, și din cele mai bine legate. Asta o fac ca să cîștige și bieții librari ceva.

MADELONA

Îmi închipuiesc ce mare plăcere trebuie să aibă cineva cînd își vede scrierile în tipar.

MASCARILIE

Negreșit. Dar apropo, să vă spui o impromptă care am făcut ieri la o prietenă a mea, o ducesă la care am fost de vizită; că trebuie să știi că sînt prea bun de imprompte.

CATI

Impromptа este meenghiu duhului.

MASCARILIE

Ascultați dar.

MADELONA

Sîntem aci cu toate unechile noastre.

MASCARILIE

(scoate o hîrtie)

Ho! ho!-ncet, nu fără veste;
Inima-mi fugară-mi este.
Ochii tăi vicleni sînt toți
Hoți! hoți! hoți! hoți!

CATI

Ah, Doamne! Iaca un lucru galant cît nu se mai poate.

MASCARILIE

Am un dar c-orice fac este măreț; asta crez că nu e nicidecum pedant.

MADELONA

Este de două mii de pogoane departe de pedanterie.

MASCARILIE

Ai băgat de seamă la-nceput? Ho! ho! — iaca un lucru extraordinar; ho! ho! — ca un om care-și face năluc d-odată: ho! ho! — se sperie: ho! ho!

MADELONA

Da, ăst ho! ho! e de minune.

MASCARILIE

Socotește cineva c-asta nu e nimic, dar...

CATI

Ce se potrivește! O, Doamne! Astea sînt niște lucruri neprețuite.

MADELONA

Negreșit; și aș fi fost mai mulțumită să fi făcut ast ho! ho! lîngă o poemă epică.

MASCARILIE

Ai gust și d-aia.

MADELONA

Ei! știi, cam așa.

MASCARILIE

Dar nu te miri și de: *mai încet, nu fără veste? Mai încet, nu fără veste*, va să zică stăi și dă-mi de știre; chip de a vorbi firește, *încet, nu fără veste. Inima-mi fugară-mi este*, cum am zice: inima mea nu mai e la mine, s-a dus inimă, adio inimă, sînt fără inimă, mă sfîrșăsc. *Ochii tăi vicleni sînt toți* — cum vi se pare vorba vicleni, nu este bine aleasă?

CATI

Prea bine.

MASCARILIE

Dar vorba *toți?* Va să zică că amîndoi sînt vicleni, iar nu numai unul.

CATI

Minunat! Minunat, verișorică!

MASCARILIE

Hoţi ! hoţi ! hoţi ! Cînd îţi fură cineva ceva, n-alergi după dînsul să-l prinzi? Şi nu strigă cineva: hoţi! hoţi! hoţi!

MADELONA

Trebuie să mărturisească cineva c-asta are o-ntorsură cu duh şi galantă.

MASCARILIE

Să vă spui şi aria care am făcut asupra vorbilor ăstora.

CATI

Ai învăţat muzica?

MASCARILIE

Cine, eu? — nicidecum.

CATI

Şi cum se poate?

MASCARILIE

Oameni de o calitate ca a mea ştiu de toate fără a-nvăţa nimic.

MADELONA

Negreşit, verişoară.

MASCARILIE

Ia ascultaţi, să vedem, vă place aria asta? Hai, hai, la, la, la, la, la. Asprimea vremii prea mult mi-a supărat glasu, dar ce-mi pasă, zic că cînt ca un bărbat. *(Cîntă)*

Ho! ho!-ncet, nu fără veste ş.c.l.

CATI

Iaca o arie de amor.

MADELONA

N-are nimic monoton cîntecu ăsta.

MASCARILIE

Nu e aşa că gîndu e bine exprimat în cîntec? Hoţi! hoţi! hoţi! hoţi! Ca un om care strigă tare: ho-o-o-oţii! şi deodată parcă d-abia suflă de osteneală.

CATI

N-am văzut pîn-acu aşa frumuseţe!

MASCARILIE

Eu cîte fac îmi vin fireşte făr-a mă gîndi.

MADELONA

Adăvărat că natura ţi-a fost o mumă care te-a răsfăţat prea mult.

MASCARILIE

Cu ce petreceţi vremea, coconiţelor?

CATI

Cu nimic.

MADELONA

Pîn-acu am fost prea rău despre petrecere.

MASCARILIE

Eu mă-ndatorez să vă duc într-o zi la comedie dac-aţi pofti; şi mai vîrtos că zilele astea o să se joace una nouă pe care aş dori s-o vedem împreună.

MADELONA

Ne faci mare bunătate, domnule.

MASCARILIE

Dar mă rog să aplodaţi cum să cade, pentru că trebuie să fac să se preţuiască bucata; că autorul a venit ş-azi dimineaţă să mă roage, că, ştii, la noi, cari sîntem mai cunoscuţi, vin să ne cetească bucăţile ale nouă, ca să ne îndatoreze a le da nume bun; şi vă las să socotiţi daca cînd om zice noi ceva, de poate parterul să ni să împotrivească?

MADELONA

Ce are a face ! Parisu este un lucru înfricoșat ! Se-ntîmplă pe zi o mie de lucruri pe care la județ nu le poate afla cineva măcar cît de mult duh să aibă.

CATI

Bine că ne-ai spus, c-o să aplodăm din toată puterea.

MASCARILIE

Nu știu de ce mi să pare că dumneavoastră trebuie să fi compus vreo comedie.

MADELONA

Hî ! Ce știi, poate să fie și asta.

MASCARILIE

Ar trebui s-o vedem. Am compus și eu una și voi s-o dau s-o reprezenteze.

CATI

Și la care comedienți ai de gînd s-o dai?

MASCARILIE

Ciudată întrebare ! La ăi de Burgoni, că nu mai ei sînt în stare; ceilalți sînt niște nerozi; declamează ca cînd ar vorbi; ei nu știu să sforăiască versurile și să se oprească pe la locurile ale frumoase, și pin ce alt mijloc poate cineva să cunoască unde e versu frumos, daca comediantu nu să oprește și nu-ți dă de știre că trebuie să-i aplodezi. [4]

CATI

Negreșit este un mijloc d-a da auditorilor să priceapă frumusețile unei bucăți, pentru că ele nu prețuiesc decît ceea ce le face cineva să prețuiască.

MASCARILIE

Cum vi să pare panglica asta? Să potrivește cu hainele?

MADELONA

Minunată, este de atlaz adevărat.

MASCARILIE

Dar zulufii?

MADELONA

Au o delicatețã deosebită.

MASCARILIE

Puneți, mă rog, asupra acestor mănuși băgarea de seamă a mirosului dumneavoastră.

MADELONA

(miroase)

I ! ce miros frumos !

CATI

N-am mai răsuflat niciodată miros așa delicat.

MASCARILIE

Dar ăsta? *(Își dă să-i miroase zulufii plini de pudră.)*

MADELONA

Ah, ce frumos ! Adevărat lucru deosebit.

MASCARILIE

Dar nu-mi ziceți nimic de pană ! Cum vi să pare? Ce ! Nu e frumoasă?

CATI

Înfricoșată !

MASCARILIE

Știți că numai a cenușie mă ține doi galbeni? Am un blestem să dau totdauna bani pe ce e mai frumos.

MADELONA

La asta îmi semeni mie: am o delicateţă deosebită pentru orice port, şi pînă şi cămaşa n-o poci suferi de n-o fi de la marşandă.

MASCARILIE

(văitîndu-se)

Ah! ah! ah! încet, vai de mine, pentru Dumnezeu, coconiţelor; nu e bine să vă purtaţi cu un om aşa.

CATI

Ce e? ce ai?

MASCARILIE

Ce! Amîndouă deodată să-mi răniţi inima? Una d-o parte, alta de alta? Ah! ce nedreptate, asta e împotriva dreptului oamenilor! Partea nu e d-o potrivă; o să ies la uliţă să strig, vie oameni, să-mi ajute.

CATI

Ce dulceaţă are în vorbă! Bată-l să-l bată, şi cum întoarce lucrurile de frumos!

MADELONA

Are un duh deosebit, verişoară.

CATI

Ţi-e mai mare spaima, şi inima-ţi strigă pîn-a nu suferi.

MASCARILIE

Ce potca! Auzi că nu sufere! Şi ea e toată rană!

ŞENA XI

CATI, MADELONA, MASCARILIE, MAROTTA

MAROTTA

Coconiţă, întreabă unu de dumneavoastră.

MADELONA

Cine?

MAROTTA

Vicontele de Iodelet.

MASCARILIE

Vicontele de Iodelet!

MAROTTA

Dară, domnule.

CATI

Îl cunoşti?

MASCARILIE

Mi-este ăl mai bun prieten.

MADELONA

Spune-i degrabă să poftească.

MASCARILIE

Sînt cîteva zile de cînd nu l-am văzut şi-mi pare bine că s-a întîmplat aşa.

CATI

Iacă-l.

ŞENA XII

CATI, MADELONA, MASCARILIE, IODELET MAROTTA, ALMANZOR

MASCARILIE

Ah! Viconte! *(Preţioasele se scoală.)*

IODELET

(sărutîndu-se)

Ah! Marchiz!

MASCARILIE

Ce bine-mi pare că te-am întîlnit.

IODELET

Ce bucurie pă mine cînd te zării aici.

MASCARILIE

Ia mai pupă-mă o dată.

MADELONA

(la CATI*)*

Draga mea, am început să ne facem cunoscute și lumea mare vine să ne vază.

MASCARILIE

Coconițelor, am cinstea să vă recomandez acest gentilom. *(Prețioasele fac reverență.)* Vă-ncredințez că este vrednic de prieteșugul dumneavoastră.

IODELET

Dreptatea strigă să vie cineva să-și facă datoria către niște persoane ca dumneavoastră, și frumusețile dumneavoastră au cele dintîi locuri în inimile persoanelor celor însemnate.

(Prețioasele fac reverență.)

MADELONA

Domnule, ne faceți multă cinste și noi nu merităm atîtea cîte zici.

CATI

Ziua aceasta trebuie să se însemneze între cele mai fericite ale almanahului nostru.

MADELONA

(*lui* ALMANZOR)

Ce, băiete, trebuie să tot îți zică cineva alea și tot alea? Nu vezi că avem trebuință de adăogarea unui jăț?

MASCARILIE

Nu vă mirați de vicontele că-l vedeți așa de slab, că d-abia săptămîna asta a ieșit din așternut.

IODELET

Asta e rodul ce dobîndesc oamenii cari priveghează la curte și ostenesc în războaie.

MASCARILIE

Știți dumneavoastră că vicontele este un viteaz al veacului?

IODELET

Eu însă știu ce poți și dumneata, domnule marchiz.

MASCARILIE

Ții minte în ce prilejuri ne-am întîmplat amîndoi.

IODELET

Și într-un loc unde era prea cald?

MASCARILIE

(*uitîndu-se la* CATI *și la* MADELONA)

Așa cald, dar nu așa c-aici. Hi! hi! hi!

IODELET

Noi am făcut cunoștința în armie, și cînd ne-am văzut întîiași dată, dumnealui comanda o mie de cai.

MASCARILIE

Adevărat, dar erai mai naintea mea în slujbă și-mi aduc aminte c-abia erai praporgic, cînd comandai două polcuri de cavalerie.

IODELET

Frumos lucru războiu! Dar, zău, curtea astăzi răsplătește prea rău oameni ca noi cari au slujit.

MASCARILIE

Uite, numai asta mă face să pui sabia în cui.

CATI

Ah! Eu mă-nnebunesc după ostaşi.

MADELONA

Şi eu îi iubesc, dar voi ca duhu să le întovărăşească vitejia.

MASCARILIE

Ţii minte, viconte, de semiluna care am luat noi la sieju de la Ara? [5]

IODELET

Ce semilună vorbeşti? Era lună întreagă.

MASCARILIE

Că bine zici; ai dreptate.

IODELET

Cum să nu ţiu minte! M-am rănit la pulpă de şi acu şăd semnele. Ia pipăie mă rog şi îi vedea ce glonţ era ala.

CATI

(după ce a pipăit la pulpă)

Adevărat că semnul e mare.

MASCARILIE

Ia adu mîna de pipăie ăsta de la ceafă; vezi?

MADELONA

Dară simţ ceva.

MASCARILIE

Este un glonţ care am luat la a după urmă campanie.

IODELET

(desfăcîndu-se la piept)

Uite un glonţ care m-a petrecut de colo pînă colo la atacu Gravelinilor [6].

MASCARILIE

(puind mîna pe nasturile de la pantaloni)

Să v-arăt eu o rană grozavă.

MADELONA

Nu face trebuinţă să ne-o arăţi, noi credem făr-a o vedea.

MASCARILIE

Astea sînt semne de cinste care fac să vază ceea ce e cineva.

CATI

Noi vedem bine calitatea persoanii dumneavoastră.

MASCARILIE

Viconte, aici ţi-e caleaşca?

IODELET

Da dă ce?

MASCARILIE

Am fi dus coconiţele la plimbare afară din oraş şi le-am fi făcut cîte un dar.

MADELONA

Astăzi nu putem ieşi.

MASCARILIE

S-aducem dar muzică, să jucăm.

IODELET

Zău, bine te-ai socotit.

MADELONA

Cît pentru asta, aţi face prea bine, dar trebuie să mai mărim număru adunării.

MASCARILIE

Ei! Campane, Picar, Verdur, Loren, Violet![7] Dracu să-i ia pe toți; nici unul nu e aci! Socotesc că nu mai e în toată lumea un gentilom mai rău slujit decît mine, blestemații ăștia mă lasă totdauna singur.

MADELONA

Almanzor, zi oamenilor domnului marchiz să se ducă să cheme muzica și mergi de cheamă pe vecinii și vecinele de aici, ca să lăcuiască singurătatea balului nostru.

(ALMANZOR *iese.*)

MASCARILIE

Viconte, ce zici tu de ochii ăștia?

IODELET

Dar ție, marchiz, cum ți se par?

MASCARILIE

Eu zic c-anevoie o să ieșim d-aici cu fața curată; încai mie uite așa îmi zvîcnește inima și nu se ține decît într-un fir de păr.

MADELONA

Ce firește vorbește! Întoarce lucrurile cum se poate mai frumos.

CATI

În adevăr, cheltuiește duhu, vai de om.

MASCARILIE

Ca să v-arăt că spui adevăru, să vă fac o impromptă asupra vorbii ăștia. *(Meditează.)*

CATI

Fă-o, așa să trăiești, ca s-avem ceva făcut pentru noi.

IODELET

Și eu aș vrea să fac, dar vîna poetică mi-e încă prea slabă din pricina sîngelui ce mi-am lăsat zilele astea.

MASCARILIE

Ce dracu e asta! Totdauna versu dîntîi îl fac bine, dar mi-e cu greu să fac p-alelalte. Zău, asta e prea-n pripă; da o să vă fac una acasă în ticnă, o să vedeți c-o să fie a mai frumos din lume.

IODELET

Are duhu dracului.

MADELONA

Apoi e și galant.

MASCARILIE

Viconte, ia spune-mi: e multă vreme de cînd n-ai văzut pe contesa?

IODELET

Sînt peste trei săptămîni de cînd nu i-am făcut vizită.

MASCARILIE

Știi că duca a venit azi-dimineață la mine și m-a rugat să merg cu dînsu la țară, ca să facem vînătoare de cerbi?

MADELONA

Iaca, prietenele noastre vin.

ȘENA XIII

LUCILIA, CELIMENA, MADELONA, CATI, MASCARILIE, IODELET, MAROTTA, ALMANZOR

Muzică

MADELONA

Vecinelor, zău, să ne iertați de îndrăzneală, domnilor le-a plesnit în cap să ne însuflețească picioarele, și am trimis să vă cheme ca să umpleți dășartul adunării noastre.

LUCILIA

Ne-ai îndatorat prea mult.

MASCARILIE

Asta e un bal așa fără veste; dar zilele astea o să vă dau unu cum se cade. — A venit muzica?

ALMANZOR

Dar, domnule, este aici.

CATI

Poftim, mă rog, șădeți.

MASCARILIE

(jucînd, ca să se încerce)

La, la, la, la, la, la, la, la.

MADELONA

Ce talie frumoasă are, bată-l să-l bată.

CATI

Și ce frumos joacă!

MASCARILIE

(luînd pe MADELONA *la joc)*

Cadența, muzică, cadența; o, ce nerozi! Poate cineva să joace cu ei! Dracu să vă ia! Nu puteți ținea tactu? La, la, la, la, la, la, la, la, muzică de țară.

IODELET

(jucînd)

Nu grăbiți așa cadența, d-abia m-am sculat după boală.

ȘENA XIV

DE CROISY, LA GRANGE, CATI, MADELONA, LUCILIA, CELIMENA, IODELET, MASCARILIE, MAROTTA

Muzica

LA GRANGE

(cu un ciomag în mînă)

A! a! blestemaților, ce căutați aici? Sînt trei ceasuri de cînd vă căutăm.

MASCARILIE

(văzîndu-să lovit)

Aolio! aolio! aolio! Da vorba noastră nu era să dați așa tare.

IODELET

Aolio! aolio! aolio!

LA GRANGE

De nasu vostru este, mișăilor, să faceți pe oamenii mari!

DE CROISY

Iaca asta să vă-nvețe a vă cunoaște.

ȘENA XV

CATI, MADELONA, LUCILIA, CELIMENA, MAROTTA, IODELET, MASCARILIE

Muzică

MADELONA

Ce va să zică asta?

IODELET

Este o prinsoare la mijloc.

CATI

Ce vă lăsați să vă bată așa?

MASCARILIE

O, Doamne! Am vrut să mă fac că nu mă supăr, pentru că trebuie să știi că sînt prea iute și poate m-aș fi necăjit.

MADELONA

Să răbdați o asfel de ocară înaintea noastră!

MASCARILIE

Nu e nimic, noi ne cunoaștem de mult, și între prieteni nu trebuie cineva să se supere pentru un lucru așa de mic, asta era o glumă.

ȘENA XVI

DE CROISY, LA GRANGE, MADELONA, CATI, LUCILIA, CELIMENA, MASCARILIE, IODELET, MAROTTA

Muzică

LA GRANGE

Zău, jupîneselor, nu vă veți mai bate joc de noi, n-auziți? Veniți încoa.

(Trei sau patru spînzurați intră în casă.)

MADELONA

Cum îndrăzniți să veniți cu atîta gîlceavă în casa noastră?

DE CROISY

Da ce! Vei să răbdăm ca slugile noastre să fie mai bine priimite decît noi? Să vie să vă facă curte cu cheltuiala noastră și să vă dea baluri?

MADELONA

Slugile dumneavoastră?

LA GRANGE

Da vezi bine, slugile noastre; și nu șade bine, nici nu e lucru cinstit să ni-i învățați cu nărav.

MADELONA

O, cerule, ce obrăznicie!

LA GRANGE

Dar d-aici-ncolo n-o să mai poată să se slujească cu hainile noastre, ca să vă bată dumneavoastră la ochi; și daca vreți să-i iubiți, zău, iubiți-i pentru ochii lor ăi frumoși, iar nu pentru banii noștri. — Să-i dezbrace degrabă.

IODELET

Rămîi sănătoasă, vitejie.

MASCARILIE

Iaca marchizu și vicontele dați pîn noroi.

DE CROISY

Așa! blestemaților, v-ați luat după urmele noastre! Duce-vă-ți în altă parte să găsiți cu ce să vă faceți plăcuți la jupînesele voastre.

LA GRANGE

Prea mare obrăznicie să ne luați locu, și chiar cu hainile noastre!

MASCARILIE

O, fericire, ce nestatornică ești!

DE CROISY

Degrabă să-i dezbrace de toate hainele, curînd. Acu, cocoanelor, în starea în care se află puteți să-i iubiți cît ați vrea; vă dăm pentru asta toată voia și vă-ncredințăm că n-o să-i pizmuim de leac.

ȘENA XVII

MADELONA, CATI, IODELET, MASCARILIE

Muzicanți

CATI

Ah, ce amestecătură!

MADELONA

Plesnesc de necaz.

UN MUZICANT

(*lui* MASCARILIE)

Ce e asta? nouă cine o să ne plătească?

MASCARILIE

Întreabă pe domnu vicontele.

UN MUZICANT

(*lui* IODELET)

Cine ne dă bani?

IODELET

Întreabă pe domnu marchizul.

ȘENA XVIII

CORGIBU, MADELONA, CATI, IODELET, MASCARILIE

Muzică

CORGIBU

Ah! blestematelor, bine așterneți bătrîneților mele, după cum am aflat de la domnii și de la doamnele ce ieșiră d-aici!

MADELONA

Ah! taică, ne-a jucat o festă grozavă.

CORGIBU

Dară o festă grozavă, însă este efectu obrăzniciii voastre, blestematelor, și eu, nenorocitu, la vîrsta asta trebuie să-nghiț rușinea.

MADELONA

Ah! Îți fac ăl mai mare jurămînt ori c-o să-mi răzbun, ori că mă omor de necaz, și voi, calicilor, mai îndrăzniți după atîta obrăznicie să mai șădeți aici?

MASCARILIE

Să trateze cineva asfel un marchiz! Uite ce va să zică lumea asta! A mai mică neplăcere ne face să ne gonească ăi de ne iubea mai mult. Aideți, tovarășe, aideți într-altă parte să ne găsim norocu, văz eu bine c-aici nu iubesc decît ce văd pe deasupra și că nu bagă în seamă nicidecum virtutea despuiată.

ȘENA XIX

CORGIBU, MADELONA, CATI

Muzică

MUZICANȚII

Domnule, să ne plătești dumneata în locu lor, pentru c-am cîntat aici.

CORGIBU

(*bătîndu-i*)

Da, da, o să vă plătesc și iaca cu ce monedă. Și voi, spînzuratelor, nu știu ce mă mai ține [să] nu vă rup oasele. O să fim dă poveste și de rîs în tot orașu. Și iaca dobînda maimuțăriilor și fumurilor voastre, duce-vă-ți dă v-ascundeți, să nu mai dați ochii cu lumea; duce-vă-ți, blestematelor. *(Singur)* Și voi, care ați pricinuit nebunia lor, păgubitoare petreceri a duhurilor trîndave, romanțuri, versuri, cîntări, sonete, dea Domnul să vă spulbere dracul.

SFÎRȘIT